

Člen Predstavenstva SPPK Oliver Šiatkovský v rozhovore pred denník SME

Vychovať kravu trvá dva roky, prasaťu stačí šesť mesiacov, preto je hovädzina drahšia, hovorí poľnohospodár Oliver Šiatkovský. Zakáľanie dobytká je podľa neho prirodzeným kolobehom prírody.



Chov býčkov v PVOD Madunice

Poľnohospodár Oliver Šiatkovský hovorí, že bude trvať generácie, kým ľudia pochopia, že farmári nie sú požierači dotácií či neustáli sťažovatelia sa na počasie, ale sú to tí, ktorí živia národ a všetci sú na nich do určitej miery odkázaní.

Máte dom a hospodárstvo okolo neho alebo sa farmárčeniu venujete len v práci?

„Žijem v rodinnom dome s pomerne rozsiahlou záhradou, ktorá je mojím hobby. Relaxujem v nej tak, že kosím trávnik, pestujem kvety, starám sa o ovocné stromy, udržiavam jazierko s rybami.“

Vo vašom prípade teda nefunguje akýsi vypínač, keď po návrate domov z práce už nechcete žiadnu cibuľu ani žito vidieť?

„V domácom prostredí vôbec nie je jednoduché odstrihnúť sa od poľnohospodárstva. A ani sa to vlastne nedá, keďže sa s potravinami ako spotrebiteľ stretávam každý deň. Profesionálnu deformáciu si naplno uvedomujem v obchodoch, kde počas nákupu sledujem kvalitu ovocia i zeleniny.“

Chováte hovädzí dobytok na mäso. Nie je vám ľúto zabíjať dobytok, keď vidíte, ako teliatka prichádzajú na svet? Ako sa dá od toho odosobniť?

„Treba to vnímať ako prirodzený kolobeh prírody. Inak by človek nemohol jesť ani kuru ani inú potravinu.“

Často sa ozývajú vegetariáni a vegáni, ktorí odsudzujú konzumáciu živých tvorov alebo výrobky z nich. Ako to vnímate?

„Ľudstvo od nepamäti konzumovalo všetko. Podľa môjho názoru potrebujeme prijímať telu prospešné látky z rastlinných aj zo živočíšnych produktov. Vegetariánstvo či vegánstvo – to je vec životného

štýlu a názoru, ja sa s týmto názorom nestotožňujem. Myslím si, že je veľmi vhodné pochutiť si aj na dobrom mäsovom výrobku s ešte lepšou a kvalitnejšou zeleninou.“

Pozorujete nejaké zmeny v stravovacích návykoch pri jedení mäsa?

„V posledných rokoch sa konzumuje hlavne hydina. Jej spotreba sa zvýšila. Aj v reštauráciách uprednostňujú Slováci skôr hydinové či bravčové mäso pred hovädzinou, ktorá je drahšia a tiež náročnejšia na prípravu.“

Prečo je hovädzina taká drahá oproti bravčovine?

„Vychovať kvalitný kus hovädzieho dobytká trvá takmer dva roky a nemyslím si, že cena, ktorú dostane chovateľ za svoje zviera, je až taká vysoká. Ošípaná sa chová šesť mesiacov. Preto je vyššia cena v prípade hovädziny samozrejmosťou.“

Mnoho ľudí má pocit, že poľnohospodári neustále „plačú“ nad počasím. Kedy vám napríklad nevyhovuje dážď?

„Dážď si neprosíme najmä v máji, pretože sa hovorí „studený máj – v stodole raj“. Ale v praxi nám zrážky škodia, keď začínajú zrieť jahody, alebo počas žatevných a zberových prác. A keďže sme roky pestovateľmi cibule, tak dážď nemáme radi ani počas sušenia cibule. A tiež nie som rád, keď prší, ak idem na dovolenku.“

Kolko vlahy je optimum a kolko je už priveľa?

„Pre poľnohospodárov je veľmi dôležité, aby množstvo vlahy bolo správne rozložené počas celého roka. Často v priemere aj spadne dostatok zrážok za rok, ale dážď prichádza nárazovo aj vtedy, keď ho rastlinky ani nepotrebnú.“

Toho roku je oveľa viac vlahy než vlani. Aj to asi prispelo k dobrej úrode.

„Áno, tento rok dážď spravil zázrak, že sa urodí aj tým prvovýrobcom, ktorí sa možno menej o plodiny starali. Musíme však vidieť aj druhú stránku – tú negatívnu – tohtoročnej žatvy, a tou sú zvyšujúce sa prebytky obilnín a naďalej klesajúca cena za zrno.“

Dážď je pre vás lepší ako slnko?

„Dážď je jeden z najdôležitejších faktorov v poľnohospodárstve. Farmár môže kvalitne zasiať úrodu, mať kvalitné osivo, kvalitné plodiny, dobre ich ošetriť, prihnojiť, ale bez vody úroda nebude.“



Leto na poliach PVOD Madunice

Potešila vás tohtoročná žatva?

„Na hektár sme mali približne 6,5 tony obilnín, čo sú na naše podmienky veľmi dobré výsledky. Vo všeobecnosti môžem povedať, že so žatvou sme spokojní.“

Predchádzajúce roky sa mnoho poľnohospodárov trápilo pre extrémny počasie.

„Máte pravdu. Posledné tri roky boli pre sucho veľmi zlé. Práve nedostatok vlhky zapríčinil slabé výnosy. Na našom družstve sme mali vlani úrodu obilnín dobrú, ale jeseň zostala až príliš suchá a z kukurice či slnečnice nezostalo takmer nič.“

Verejnosť má často zmätok v tom, ako funguje tvorba cien v poľnohospodárstve.

„Ludia si myslia, že keď je dobrá úroda, ceny potravín pôjdu automaticky dole. Keď sa niekto spýta, či zlacnejú potraviny pre nízku cenu obilnín, tak to svedčí o neinformovanosti. Spotrebiteľia si nevedia predstaviť, koľko jedna zložka - múka - robí na celkovej cene pekárenského výrobku. Je to zanedbateľné percento.“

Ďalší mýtus je, že keď je dobrá úroda, poľnohospodár by mal automaticky aj veľa zarobiť.

„Keď je niečoho veľa, cena ide dole. Navyše poľnohospodárov trápia veľké výkyvy počasia. Naše družstvo zažilo tri stratové roky a aj keď sme so žatvou zatiaľ spokojní, stále nemôžeme povedať, že sme vyhrali. Farmár to môže povedať až vtedy, keď je predané a má peniaze v hrsti. Každý by si mal tiež uvedomiť, že poľnohospodárstvo je fabrika pod holým nebom. Sme odkázaní na počasie. A práve výkyvy počasia nám často prinášajú veľké problémy. Jeden rok zarobíme, ale ďalší zostaneme v strate.“

Bolo by podľa vás nereálne prežiť bez dotácií?

„Nebolo, pokiaľ by v celej Únii dotácie neboli. Ale musíme sa zároveň zamyslieť aj nad tým, čo by poľnohospodárstvo bez dotácií znamenalo a ako by zdraželi základné potraviny.“

Kolko poľnohospodárskych podnikov by skrachovalo?

„Pokiaľ by všetci poľnohospodári prestali dostávať dotácie, malo by to priamy vplyv na ceny potravín.“

Ak by sme od dotácií boli odstrihnutí len my na Slovensku, tak by sme o konkurencieschopnosti v rámci EÚ už vôbec nemohli hovoriť. Podnikanie bez dotácií by pravdepodobne nezvládol žiadny agroproravínársky podnik na Slovensku.“

Ak by prežili len najsilnejší, stačilo by to na to, aby vyprodukovali dostatok plodín pre štát?

„Určite nie. Oveľa viac by sme museli dovážať, a to už za podstatne vyššie ceny.“

Reagujú na extrémne výkyvy počasia, ktoré Slováci zažívajú posledné roky, aj pracoviská, kde sa šľachtia nové plodiny?

„Šľachtenie plodín na Slovensku podľa mojich informácií za posledných desať rokov stagnuje. Prakticky do šľachtenia nešli skoro žiadne podpory zo strany štátu. Šľachtia jedine súkromné firmy.“

Aké plodiny sa šľachtia?

„Viem, že sa robí šľachtenie hustosiatych obilnín, nejakej zeleniny, ovocia a zemiakov. Väčšinou ide len o udržiavacie šľachtenie. Nové experimenty v šľachtení sa nezačínajú. Chýbajú totiž peniaze.“

Čo sa stane, ak štát nebude podporovať šľachtenie plodín?

„Určite to nie je správna cesta pre štát. Musí udržiavať aj toto odvetvie poľnohospodárstva. V opačnom prípade budeme odkázaní na materiály z dovozu. A vieme, čo sa stalo, keď sa u nás skončilo šľachtenie cukrovej repy.“

Čo sa vtedy udialo?

„Automaticky sa cena osív cukrovej repy zvýšila o sto percent. Aj keď u cukrovej repy to pravdupovediac nebolo až také nebezpečné, pretože to nie je taká veľká výmera. No pokiaľ by sa takéto niečo stalo s hustosiatymi obilninami, bola by to katastrofa – ceny by rapídne stúpili a pocítili by sme to oveľa intenzívnejšie než pri cukrovej repe.“

A prečo nemôžu slovenskí poľnohospodári vyšľachtené plodiny dovážať napríklad z Nemecka, kde dokážu vyšľachtiť dvakrát väčšiu a odolnejšiu pšenicu, než akú sejete vy?

„Dovozové hybridy pšenice nie sú pre nás vykúpenie, pretože v našich podmienkach sa správajú úplne inak. Napríklad hybridná pšenica sa nedá použiť ako farmárske osivo. Najlepšie je šľachtiť v domácich slovenských podmienkach, pretože doma vyšľachtená plodina sa vie najlepšie prispôbiť klimatickým podmienkam, ktoré sú na Slovensku.“

Ako vlastne prebieha šľachtenie plodín?

„Šľachtenie nie je jednoduchý proces, je to pomerne náročná a zdĺhavá činnosť, kde sa priamo na poli robí či už kastrácia, či opelenie. Šľachtitelia majú snahu získať z plodiny čo najlepšie vlastnosti pre danú oblasť – ide najmä o nastavenie vhodných vlhkových pomerov, výšku slamy, potravinársku kvalitu obilia.“

(Poznámka redakcie: Kastrácia je proces, ktorý sa vykonáva najmä pri šľachtení kukurice. Kukurica je plodina, ktorá má samčie a aj samičie pohlavné orgány. V procese kastrácie sa musí odrezať vrchol stebľa – takzvaná metlina, čo je samčí pohlavný orgán. Na kukurici následne zostáva len samičí pohlavný orgán. Kastrácia kukurice sa robí preto, aby plodina mala lepší rast.)

Niektoré plodiny máte dopredu zazmluvnené. Prečo poľnohospodári dopredu predávajú svoju úrodu, keď ešte nevedia, aká nakoniec bude?

„Naše portfólio sa skladá približne z trinástich plodín. Okrem obilnín pestujeme aj zeleninu a ovocie. Keďže na slovenské pomery patríme so šesťsto hektármi pôdy k menším podnikom, snažíme sa podnikateľské riziko takýmto spôsobom rozložiť. Keď sa nám neurodí jedna či dve plodiny, podržia nás iné. A ak poľnohospodár navyše niektoré plodiny predá dopredu, hoci nevie, aká bude úroda, opäť je to len forma eliminácie rizika.“

Kde končia plodiny, ktoré vypestujete?

„Gro plodín sa minie u nás na Slovensku. No či niektoré plodiny odídu do zahraničia, to už odpozorovať nevieme.“



areál PVOD Madunice

V družstve ponúkate jahody na samozber. Neoplatí sa viac predávať jahody zabalené?

„Na samozber jahôd sa orientujeme preto, lebo ich pestujeme bez použitia chémie. Jahody nemajú dlhú skladovateľnosť, ale sú o to voňavejšie a chutnejšie.“

Nebojíte sa, že vám ľudia, ktorí si jahody prídu sami obrať, pošliapu a zničia jahodové kríčky?

„Nebojíme. Aj toto je výchova spotrebiteľa, ktorý sám vidí, ako plodiny rastú. Je to iné, ako si ich zabalené jednoducho kúpiť v obchode.“

Deti vyrastajú do počítačovej doby, keď už skoro všetko dokáže vyriešiť stroj, a nemajú žiadne vedomosti o tom, ako pestovať plodiny alebo chovať zvieratá. Máte pocit, že v minulosti boli mladí oveľa zručnejší v prácach okolo domu, alebo aj v minulosti mestské deti nevedeli o farmárčení skoro nič.

„Dnešné deti veľa o práci na poli nevedia. Už len s nostalgiou spomínam na časy, keď mali deti počas základnej školy aj také praktické predmety ako pracovné vyučovanie, dielne, pestovateľské práce, ktoré im umožňovali spoznať aj tento druh činnosti, a možno si ju aj obľúbili. Ja som tiež vyrastal v bytovke a dnes som poľnohospodár, pretože ma farmárčenie začalo baviť.“

Čo sa v slovenskom poľnohospodárstve robí zle?

„Veľké negatívum pre Slovensko je výrazný pokles spracovateľov. Jednoducho u nás sa finálne výrobky vo veľkom objeme nerobia. My iba vyvážame surovinu. Pokiaľ nebudeme mať vlastné produkty a nepodporíme smerovanie do spracovania, tak ťažko môžeme požadovať viac slovenských potravín. Navyše Slovensko je v Únii jedna z najmenej sebestačných krajín. To číslo je alarmujúce – je to len okolo 45-50 percent. V porovnaní s Nemeckom, ktoré má 85-percentnú sebestačnosť, sme

na tom dosť zle. Ideálne by bolo, keby sme sa pohybovali na úrovni 60-65 percent.“

Ako by sme to mohli dosiahnuť?

„Môžeme to dosiahnuť len tak, že sa bude na Slovensku spracovávať naše vlastná produkcia. Ak naozaj chceme mať potravinovú sebestačnosť a vlastné potraviny, tak nemôžeme vyrábať surovinu, vyvážať ju a potom hotové výrobky dovážať späť. Pridaná hodnota v podobe nových pracovných miest, rozvoja regiónov sa takto tvorí v zahraničí a nie u nás.“

Ako dlho to potrvá?

„Bude to trvať generácie, kým ľudia pochopia, že poľnohospodári nie sú požierači dotácií, neustáli sťažovatelia na počasie, ale sú to tí, ktorí živia tento národ a všetci sú na nás do určitej miery odkázaní. Túto zmenu vnímam ako beh na dlhé trate. Všetci poľnohospodári sme si vedomí, že musíme pracovať so spotrebiteľmi, aby sme správne cielenými krokmi zmenili ich pohľad na poľnohospodárstvo a potravinárstvo ako také a najmä aby sme dokázali zmeniť zmýšľanie spotrebiteľov. Keď bude platiť myšlienka, či u potraviny ješ, toho pôdu obrábaš, budeme spokojní.“

Ako ste na tom s pracovnou silou?

„To je ďalší problém slovenského poľnohospodárstva. Kedysi sme aj my chovali dojnice, ale teraz máme len hovädzinu na mäso. Chov dojníc sme ukončili najmä preto, že nebol dostatok pracovnej sily. Sme v regióne, kde nezamestnanosť nie je až taká vysoká, a napriek tomu nám tu ľudia nestoja v radoch na voľné pracovné miesto. A nejde pritom len o živočíšnu výrobu, ktorá mnohým smrdí. Ťažko zoženiete aj človeka, ktorý by vedel pracovať s technikou, ktorú dnes používame.“

Čo nás čaká v budúcnosti, keď nikoho neláka práca v poľnohospodárstve? Kto túto prácu bude robiť?

„Dnes svet speje k mechanizácii a aj mnohé činnosti v poľnohospodárstve sa mechanizovali. Navyše, ten trend tu stále je. Predpokladám, že v budúcnosti bude menej ľudí pracovať v poľnohospodárstve. Nemyslím si však, že raz príde čas, keď nebude mať kto ráno vstať k zvieratám alebo vyjsť traktorom do poľa. Práca v poľnohospodárstve bola, je a bude, pretože sú produkty, ktoré sa nedajú vyrobiť vo fabrike, ale len na poli.“

Ak by ste sa mali vžiť do mladého človeka, ktorý žije v rušnom meste a chce sa presťahovať na pokojnú dedinu a postaviť si malú farmu, kde by si dopestoval základné plodiny, čo by ste mu poradili? Dá sa začať s farmárčením len z informácií, ktoré nájdeme na internete?

„V dnešnej dobe je veľkovýroba neodmysliteľnou súčasťou nášho života. Pokiaľ by človek z mesta chcel na dedine pracovať ako poľnohospodár, nech sa páči, budeme len radi. Bude to totiž uznaním ťažkej práce nás poľnohospodárov, keďže takých ľudí, čo chcú farmárčiť, je málo. Dedinčan si určite dokáže dopestovať ovocie a zeleninu. Zvyšné produkty - základné plodiny - najmä veľkotonážne - však patria do rúk skúseným poľnohospodárom.“

Začína podľa vás slovenský spotrebiteľ oveľa častejšie siahnuť po slovenských výrobkoch?

„Musím uznať, že za posledné obdobie sa urobil veľký kus dobrej práce. Slovinci začínajú požadovať slovenské výrobky oveľa častejšie a to ma veľmi teší.“

Veľká kampaň prebieha práve na slovenské mlieko, ktorého ceny sa od minulého roka rapídne prepádli pod výrobné náklady.

„Myslím si, že táto situácia je sčasti zapríčinená aj zmenou stravovacích návykov a marketingom obchodných reťazcov. A táto situácia prvovýrobcov mlieka neteší.“

Ako to myslíte?

„Ľudia si jednoducho zvykli nakupovať dvanásť škatúl mlieka a je im jedno, aké je a koľko stojí. Oni

kúpia len toľko, koľko potrebujú. Pred niekoľkými rokmi bol veľký boom s mliečnymi automatmi, kde sa predávalo čerstvé mlieko za prijateľnú cenu. Avšak k automatu musí kupujúci prísť, mlieko prevariť a do pár dní aj skonzumovať, pretože čerstvé mlieko nevydrží tak dlho ako v tetrapakových obaloch z obchodu. Ľudia si jednoducho zaplatia radšej za pohodlnosť.“



Aký je váš názor na mimoriadnu podporu od štátu pre dojnice?

„Určite im to pomôže, ale krízu to nevyrieši. Podporu dostanú len najlepšie dojnice. Podstatné je, že poľnohospodárske podniky sa musia zaviazat, že počas jedného roka neznížia stavy kráv. Aj to je podľa mňa správne, pretože ak prvovýrobcovia dostanú na zvieratá peniaze, musia pre to niečo navyše aj urobiť.“

Myslíte si, že takáto dotácia dokáže motivovať farmárov k tomu, aby mali ešte lepšie dojnice?

„Nie je to otázka motivácie. Slovenskí špičkoví chovatelia dojníc dosahujú výborné výsledky aj na európskej úrovni. Skôr tu ide o to, aby stavy dojníc boli zachované a neznižovali sa.“

Čo je pre Slovensko ďalšia časovaná bomba po mlieku?

„Cukrová repa môže byť ďalšia katastrofa, lebo budúci rok sa skončia kvóty aj na ňu. Mám obavu, kam bude potom cukrovarníctvo na Slovensku smerovať a či vlastne cukrová repa u nás zotrvá a budeme ju ďalej pestovať.“

A čo ak by sme ju jednoducho dovážali zo zahraničia?

„Aj to je cesta, ale kilo cukru potom v obchode nebude stáť osemdesiat centov, ale možno dve eurá.“

Annamária Ondrejková, denník SME

Kto je Oliver Šiatkovský:

Oliver Šiatkovský (47) je spolumajiteľ Poľnohospodárskeho výrobného-obchodného družstva

v Maduniciach. Vyhral titul NAJ agromanažér roka 2015 a PVOD Madunice súťaž o najkrajší chotár za rok 2015. Vyštudoval VŠP v Nitre a momentálne si robí doktorát na Fakulte biológie a potravinárstva SPU v Nitre. Podnik je známym pestovateľom cibule a tá zdobí aj logo firmy. Dlhoročne pestujú aj ďalších dvanásť plodín. Oliver Šiatkovský sa venuje publikačnej a akademickej činnosti. Je predsedom Trnavskej regionálnej poľnohospodárskej a potravinárskej komory, členom Predstavenstva Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory a predsedom Predstavenstva Združenia agropodnikateľov Slovenska.

Článok v originál podobe nájdete na tomto linku:

<http://ekonomika.sme.sk/c/20232746/polnohospodarstvo-je-fabrika-pod-holym-nebom.html?ref=tit>